

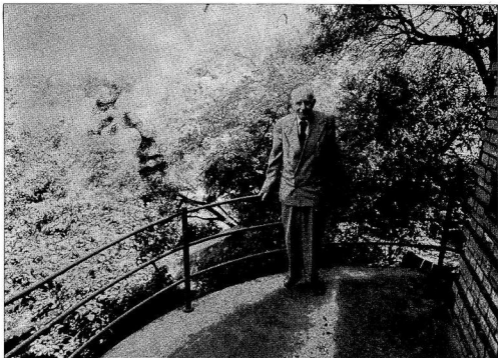
BAJAI HONPOLGÁR

Független Város- és Környezetvédő lap

1994. szeptember

V. évfolyam 9. (56-szám)

Ára: 30 Ft

MISKOLCZY FERENC FESTŐMŰVÉSZRE EMLÉKEZÜNK EZZEL A FÉNYKÉPPEL, KÍVÁNSÁGÁRA, — AMIT MEG NEM ÉLHETETT — KÉPEI ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSÁRA, HA CSAK EGY SZOBÁBAN IS.

TANKÖNYVÍRÓ HÁZASPÁR BAJÁN

Csabi Doloresnek második, férjének, Kóna Pál gimnáziumi tanárnak (III. Béla Gimnázium) első, a Művelődési és Közköztartási Minisztérium által elfogadott tankönyve került ki most nyár végén a nyomdából. Mindkét tankönyv pályázati pénzből készült.

Csabi Dolores: „Környezetismeret” című könyve az általános iskolák 2. osztályos tanulóinak íródott. Az elsőskék tavaly jelent

meg. Az első év tapasztalatai, a tanítói visszajelzések kedvezőek voltak. Az országban egyedülálló módon külön tanítói példány is készült, amely nagy mértékben segíti az órákra való felkészülést. A tetszetős megjelenésű könyv azzal a koncepcióval került megszerkesztésre, hogy minden témát igyekeznek a legalkalmasabb körbejáratni, és nagymértékben épít a gyermekek aktivitására és kreativitására.

Kóna Pál egyenesen hézagnpótót állított össze, ugyanis földrajzi feladatgyűjtemény Magyarországon még nem jelent meg. A most megjelent tankönyv az általános iskolák 7. osztályos, valamint a középiskolák 2. osztályos tanulói számára tartalmaz különböző nehézségi fokú feladatokat, játékokat Európáról. Ez a kiadvány egyébként egy 3 részre tervezett sorozat első kötete.

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás a címlapról)

További megjelenés kötetek: Az Európán kívüli világ; Magyarország. Mivel a kiadvány teljes grafikus anyaga IBM PC számítógépen készült, ezért az egyes ábrák számítógépes mágneslemezekre való terjesztésére is mód van, ami kitűnő lehetőségét nyújt földrajzi feladatok szerkesztéséhez, egyéni számítógépes gyakorláshoz.

Csabai Dolores következő munkája is hamarosan megjelenik a magyar Természettudományi Múzeum kiadványaként. Ez

egy játékos munkafüzet, kitűnő segítséget nyújthat az állatvilág sokszínűségének megismeréséhez, a Természettudományi Múzeum „Magyarország állatvilága” című kiállításának feldolgozásához a budapesti osztálykirándulások alkalmából. A szellemes szójátékból kialakított névhasználat Biodi Versitás = biodiverzitás már önmagában is az élővilág sokszínűségére, változatosságára utal. Az ezt követő füzetekben a szegedi vadparcra kauluzol el bennünket Biodi Versitás professzor úr, ...

Még egy hasznos információ: a fentiekben említett tankönyvek a bajai TALMA Könyvkiadó gondozásában jelentek meg, és az alábbi címen szerzethetők be:

TALMA Könyvkiadó 6500 Baja, Partii u. 12. Telefon: 79/326-355

Ugyanitt október 1-jétől egy olyan oktatási katalóguslemez is megrendelhető, amely az általános és középiskolai oktatásban hasznosítható IBM PC programok leírásait tartalmazza tantárgyankénti bontásban.

Schmidt Antal

PROKOP PÉTER

HOGYAN LESZ VALAKI FESTŐVÉ?

Sokféle módon. Mindegyik másé. Íme egyik útja:

Biztos, hogy a tehetség őszintén, alapötletesség, mint a természet, hízási hajlam, öregek az arca gyermekesen.

Öröm. Sikermény. Kiselgélés. Ha nem is mondja a lurkó, de szeme nagyfogásban benne van: lódd-e, mit tudok én? Ezért jó, ha dicsekszik. Az segít, mint virágok az öntözés.

Öt-hatáséven már ráküzdi a kiválasztott, a rádeterminált. Minden lehető papírt, ceruzát elhasznál. Kedvetlen, ha elfogyt anyaga, amire ráöntötte köcsök kobakja jelenségeit. Addig ügyködök, míg ki nem szolgálják vágyakozásait, mert Dárius kincseit is elfirkálná.

Szögzegek le mindjárt: a művészdottság nemcsak kézügyesség, ami nem árt ha van. Aki csak finom ujjakkal rendelkezik, elmehat zsebmetszőnek, szemfényvesztőnek, rakogászat órákerekek, turkálhat mint jó fogász kitáltot, nyűszörgő szájakban, verheti órákon át a zongorát.

Fontosabb kezénel a fantázia. Újságok beszélnek szájjal, lábál festő szerencsésenekről. A képrelet dikéit, mint irányítja a testet a lélek. Az ész fejlődése tesz felhőt. Sok nagy test megmarad örökös gyermeknek.

A csak ügyes kéz elég grafikusnak és szobrásznak is, akik szűn nélkül is megélnék. Szűnvilágunk velünk születik. Van aki mindig léleztelenül válogatja össze ruháit. Anyánktól, fajtánktól öröküljük szűnszállakat, palettánk választéka végzet-szerű. Tanulás nélkül is megvan, ha tumpítja is néha tudatosság, iskola. Később előbb-utóbb csak visszatér. Aki tudt alant anyai szeretetre vágy, zöld és piros után nyúl.

Ó, a szerencsét ki ne hagyjuk! Igen, az alányúló, segítők, jóakaratók. Sokszor buktak el hiánya. De fontosabb nála a szilárd elhatározás, mely belülről éjt. A segítség

csak külső, karó rózsafa mellett. A tehetség szorgalom, is, egyetlen elkötelezettség, káthétezer fájdalom kiélgetlenség. Ismerék festő vértanúkat. Koldussá rongyolódott balsorsú tehetségeket. Inkább belehal, de nem hagyja el ecseteit.

Az alkotó őszintén, csinosítási vágyból legalább annyit kell, mint az isteni szikrából. A száradék képbe másékat kezd a gyakorló, mint a tizedikbe a lusta. Az igaz-zinak a festés lélegzetvétel, nélküle elfulad. Életforma, mely semmivel sem pótolható.

A lelkes ifjú iskolába megy. Megtanulják neki az elemi ismereteket: színkeverést, perspektívát, anatómiát. A művészetörténetben rányitják szemét, milyen sokféleképp nézhető a világ.

Hadd szodjen be minden megtanulhatót. Minden tudás hasznos. Másékat torzít, aki ismeri az izmok izléseit, mint aki ügyettségéből téveszt, fog mellé, házb, keresgélve botorkál.

Tömjé csak magát a húszéves, hogy vérebe jövdjön a múlt, s a tudható. De egy ponton el kell felejtenie, amit magába harcsolt. Aki képtelen rá, az elbukot, ha a maga világa megteremtésére nem bírja gúszival.

A lélek vegytana titokzatos folyamat. Mit szív magába, mit dob ki magából mint emésztetelent. Mi rakódik le örök tartaléknak, s mi az, amit ellegyint. A festő csak hümmög, hogy negyven éven senki másé úgy fest, ahogy.

Még kevésbé sejt, hogy majd hetvenévesen hogyan? Öt perces karó mögött öt évtized szorgalma szorong. Húsz évvel ezelőtől, de most átjavított vízláttra milyen dátum a jogos?

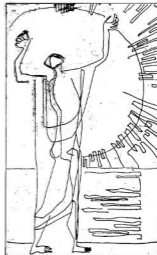
Hogyan taláztatott meg a speciális út ma, amikor a modern stílus csak abban közös, hogy mindenki más köteles lenni mint a többi. Belejárászik a festőnek műveltsége, kultúrája, világnéze, emberi

mívólta, jó vagy rosszassága, jellege minden rezdülése. Minden élő más és más, két fényfő vagy két dália is elkülönöz, de két festő személyiségében és életében is élős.

Bizonyíthatók a mondottak egy kiállításról is, ahol a nézők is szellemi gazdagságukat szerint merítenek ki abból.

Hogyan lesz valaki festő? Képzalattalattal titok. Még a festő maga sem tudja megokolni mitől.

(Elhangzott Prokop Péter bajai kiállításának megnyitóján, 1994. augusztus 16-án, a kiscsárdai Szent Szív olvasókörben.)

PÓSTA SÁNDOR SZABLYÁS ŐSEI

Még gimnazista koromban egyszer apám kezembe adott egy latin nyelvű iratot — valaminek a régies írással készített másolatát azzal, hogy olvassam el. Ez a nemesi levelünk.

Bizony én elméllőztem, egyszer s mindenkora.

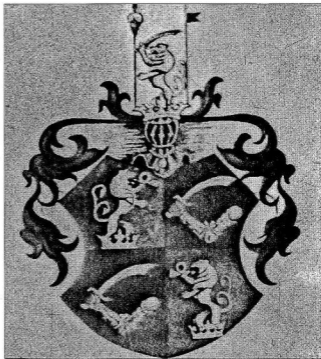
A mellőzésnek külében két jó oka is volt. Egyszer: gyenge latinos léteimre (áldott jó hittanárunk, főtisztelendő Illetko Alajos az érettségim se tudott, csak jóra kiságni Ovidiusból) lusta voltam hozzá. Másodszer: sehogy se tettszett II. Mátyás, mint nemességadományozott. Hogy lehet ilyen jelentéktelen uralkodótól kapni a nemességet...

Felnevelő fejfel Prágában jártomban tudtam meg, hogy a Hradcsin második udvarába az általa építtetett szépséges kapun át lépek be. Testvére, utóda és szellemiségében követője annak a II. Rudólnak, aki Johannes Kepler társaságában kutatta a csillagokat, olasz, holland, spanyol, német művészek élvezték vendégszeretét, szélfűvészekkel állt le aranyt csinálni, remek órágyártóműve volt, ügynek szerte Európában vásárolták neki a műkőgyakart, külön és zseni. Habsburg léte Prágában tartotta császári-királyi udvarát. Ugyanígy II. Mátyás (1611-1619) utánuk leföldözött az Aranyvörös későreneszansz-korbarokk fénykora.

A nemesi levelet az apám dolgozószobájának a falán függő címerrel együtt vagy a Német Birodalom, vagy a Szovjetunió humán érdeklődéssel megvert harcosa, vagy az USA-légió könnycsejé odajött löszrel megrakott ejtőernyője vitte magával az ismeretlenbe. De véletlenül megmaradt egy kis rézklisé. A fiatalok kedvéért: a klisé olyan finom vésnök munkával kidolgozott negatív, melynek segítségével a névjegy bal felső sarkába kidomborították a névjegy tulajdonosának a címerét. Szokás volt, akár a pecsétgyűrű, a kalap, a keztyű, sőt idősebbeknél a sétabot.

A klisé hibátlanul pontos rajzolata alapján készítette el a fivérem, Posta Bekény Amerikába szakadt fialnak a címer másolatát — emlékeztetése őket valani az óbázis.

Igenis, de mindez csak kópia és emlék lenne, ha szerellett Tibor unokabátyámnak nem jut eszébe az ötvenes években — mikor jusson eszébe egy Pósta-nak a nemességét keresni, ha nem a Rákóczi-éra alatt —, hogy rekonstruálja a családfát. Sajnos nem jutott szőp munkája végére. Magukhoz

hívták őt az ősök. De feljegyzései között hátramaradt egy bizonyító erejű okirat. Talált az egy levélről 1833. évi 263. száma alatt egy beadványt a kecskeméti születésű Posta Ferencz táblabíróról. A „táblabíró” a valamikori rendi Magyarországon jogvezétt nemesuraknak adott vármegyei titulus volt.

Mint Buttler János gróf erdélyi birtokának jószágkormányzója, hevesi illetékességű lett.

Íme a kérelem:

„Tekintetes Nemes Vármegyei Kegyer Uraim

Alulírott Címeres Bizonyító Levelemmel azzal az alázatos kérelemmel bitorokodom a Tekintetes Nemes Vármegyének bemutatni, hogy az kihirdetvén engemet a Tekintetes Nobilitás megyebeli nemeseknél névjegyükbe beiktatni és Címeres Bizonyító Levelet hiteles formában részemre kiadatni méltóztatnék.

Mi kegyességére alázatosan ajánlót mély tisztelettel maradtok a Tekintetes Nemes Vármegyének.

Egerben 15. ik áprilisban 1833

Leg-alázatosabb szolgálja

Posta Ferencz táblabíró”

Mellékletként a címekép leírása:

„Négyelt pajzs 1. és 4. kék mezőben arany korona felett postakürtös tartó, befelé fordult, kettősfarkú oroszlán, 2. és 3. vörös mezőben vértezett kar karddal, sisakdísz, diemelkedő oroszlán véres karddal, a fele jobbról dárda, melyre török fő van szegve, balról pedig vörös zászló. Takarók: kék-arany, ezüst-vörös.”

(Takarók azok a barokk díszítések, melyek a sisak alatt fedik illetve keretezik a pajzsot.)

Bertényi Iván KIS MAGYAR CÍMER-TAN — a szerint a nemesi heraldika legkedveltebb címerképei a másfél százados török háborúk alatt a vitézségre utalnak. Gyakori az oroszlán, a kard, olykor levágott török fő — még a békésebb érdekek utaló címeképek viszonylag ritkábbak.

A Pósta címere egységben ábrázolja a vitézséget és a „békés” szakmai érdemeket.

Amint az ábra mutatja, a duplafarkú heraldikus cseh oroszlán burzbon fújja a postakürtöt, míg a szerencsétlen török szablyával lenyisszantott feje dárdaára tűzve mereng a dicső időkn.

Lám Posta Sándor genejében hordozta a kurdforogást művészetét.

Külley - Posta Lea

MEDJUGOREI ÜDVÖZLET

PÉRELI ZSUZSA MÁSODIK BAJAI KIÁLLÍTÁSA ELÉ

Ami Pérel Zsuzsa művészetéről 1992-ig tudni lehetett és tudni illet, azt a művészettörténészek — elsősorban Frank János, Hamn Feren, Láska Lajos — a róla szóló könyvekben és tanulmányokban már mind megérték.

A változásokról, amelyek ezután voltak felfedezhetők Pérel Zsuzsa művészetében, Fitz Péter ír a művész akadémiai székfoglaló kiállításának (1994) katalógus előszavában.

Jómagam három pontban tudnám összefoglalni a bekövetkezett változásokot.

Kéktiszta grafika

Frank János, az 1990-es szentendrei gyűjteményes kiállítás megnyitóján mondta Pérel Zsuzsáról, hogy „biztos más műfajban ugyancsak jeleset alkotott volna — vagy fog — ha akarja.”

Két és fél évvel ezt követően a budapesti Dorottya Galériában már nem lehetett nem észrevenni a grafikai hangsúlyos jelenlétét a gobelinek mellett. És nincs ez másként azóta sem. Az idei tavaszi akadémiai kiállítás is igazolta, hogy a rajz önálló már nemcsak gobelinvázlat, hanem a szövessel egyenértékű kifejezési forma, és hogy önálló helye van az életműben. Fogalmazhatunk úgy is, hogy utóbbi kiállításainak „egyik oldalát” a gobelinek, „másik oldalát” a grafikai képeztek. Szerettük volna, ha bajai kiállításán mutatkozik be először önálló grafikai anyaggal, tiszta grafikai kiállítással. A kéktiszta jelző ezúttal arra utal, hogy a képfeleleteket urálja a kék, a világ két őseleme, a végtelen teret megképző levegő és víz. Ezzel a színnel, ezekkel a jelzésekkel — gobelinjeivel, színesceruzá és aprólékos, vonalkás tollrajzaival — üzeni, hogy nincs, nem lehet más alternatívánk, mint az, hogy a természet tör-

vényszerűségeit tiszteletben tartva együtt éljünk vele.

Gyermekem emlékkétfayve a következő sort írta Pérel Zsuzsától: „Legyen mindig kék feletted az ég!”

EL..

Teljes a változás a Pérel-képekről szinte elmaradhatatlan emberalakoknál. A korábbi gobelinek és rajzok tisztatekintetű, szemtel-szembe szereplő elűntek, és mi maradt? A világnak hátsztorlító, redukált megjelenítésű, távolbenéz, távolodó, elmosódó sziluett figurák. Hangsúlyváltás történt, az ígékötő hordozza a lényegyet, az értelmező rész többrétegű is lehet: elfordulni, elmerengeni, elgondolkodni, elfélni..

A lényeges ebben az esetben azonban az, hogy el.., el ettől, ami most van körülöttünk. Ebből kitekintve újra rájónni,

hogy a természet a stabil értékek hordozója. Ha azt mondom, hogy még felnőttként is gyerekjátéknak illő ügyetlenkedni a világban, akkor bizony nagyon alábecsültem az emberi faj gonoszságára és rosszasságra való képességét. Szándékosan, már-már tervszerűen tesszük ilyenre környezetünket, ugyanakkor egy ponton mégis megrettenünk, hogy mérgezzetek ételünk és álmunk. És talán féltünk.

Megjeliöljük a Föld napját, a víz napját, a környezetvédelem napját. Nem sokára

már bizonyára az oxigén napját is. Mindez végül elcsúszhat, aminőtől az emberek, hogy hányféven mennyiségben áll rendelkezésünkre. Ingyen. ***

A klasszikusoknak az akadémián van a helyük!

Több nagy művésznél is nyomokonvethető, hogy a pályakezdés izgalmas és kísérletező időszakát követően a klasszikus stílusjegyek jellemzik munkáikat. Péreli Zsuzsa utóbbi 2-3 évben készült gobelinjeiről is ez állítható meg: elhagyva a külső formai traviroknak való törekvést, nemcsak modernizálta tiszta, hagyományos francia szövés technika alkalmazásával jelent meg. Péreli Zsuzsa klasszikus korszakába lépett. Klasszikus művekre pedig ennek az arányait és értékrendjét veszített jelenkorunk különösen nagy szüksége van! ***

Pérel Zsuzsa gobelinművész kiállítását szeptember 30-án nyitják meg a Jó-

zsef Attila Művelődési Központ kiállítótermében.

Schmidt Antal

- 1947. július 8-án született Budapesten.
- Művészeti tanulmányait az Iparművészeti Főiskolán, 1969-174 között végezte.
- 1980-ban a VI. Fal- és Térkép- és Biondié díjjal, 1981-ben Munkácsy-díjjal, 1989-ben Nívó-díjjal, 1990-ban a XI. Fal- és Térkép- és Biondié díjjal, 1993-ban Környezetvédelmi díjjal kapta.
- 1976 óta 22 egyéni kiállítása volt, és számos csoportos kiállításon is részt vett.
- 1992-ben legjelentősebb alkotásairól színes képművészeti album jelent meg.
- A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia levelező tagozat tagja.
- 1994-ben akadémiai székfoglaló kiállítását mellett külföldi meghívásoknak is eleget tett (Stuttgart és Bonn egyéni, Barcelona és Japán csoportos kiállítások).
- Táiban él és dolgozik.

Őszi „ÁRTÉR” kiadványok

Hamarosan újabb verseskötet jelenik meg a bajai Ártér Alapítvány gondozásában. Esmagy József már nyomdában lévő könyvének címe: *Kérvárosi hőmészében*. A kötetet Kelemen Márton szerkesztette, Bálint Attila illusztrálta.

Az ÁRTÉR szerkesztői előszövele a kulturális szemle két újabb számának összehatásával. Elsőként — talán még szeptemberben — az szám kerül nyomdába, amelyben Udvardi László, a Polgári Főiskola előző igazgatójának első világháborús naplója kerül kiadásra. Udvardi László orosz fogságának eseményeiről számol be, oldott hangnemből és semleges nézőpontból. A naplót a szerző lánya, udvardi Erzsébet festményeivel illusztrálta.

Az ezt követő ÁRTÉR szám dr. Richnovszky Andornak, a tavaly vírállan hírtelenségéig elhunyt tanárnak és biológusnak szándékozik egyfajta szellemi emlékművet állítani. A pályatársak és barátok tisztelegő és megemlékező írásai mellett néhány tudományos cikk is helyet kap ebben a számban. Ez utóbbiak nagyrészt a Gemenci Tájévelelmi Közvet elővilágával foglalkoznak és eredetileg Richnovszky Andornak, a szemreleli Duna-ággal foglalkozó második könyvében jelentek volna meg.

A kötetet Bálint Attila, Richter Ilona és Szalontai György grafikai illusztrálják.

Egy további verseskötet előkészíté munkálatai is elkezdődtek. B. Horváth István első önálló könyvét, *Képek, átadások vagy a hűlten mások* c. kötetét Simkóvits Péter (Novi Sad - Újvidék) lektorálja és szerkeszti. Gyulavári József készíti a fotókat, Bálint Attila pedig grafikai illusztrációt. Várhatóan még ez a kötet is kikerül ősszel a nyomdából.

Schmidt Antal

GEMENCI HÍREK

Gyülekeznek a feketegolyók, készülnek a hosszú „utazásra”.

Nem ritkán 100-as csapatokat is lehet belőlük látni. Kezdődik a szarvasbőgés is, de kéri a lakosságot, hogy ne zavarják, ne fénytépézzék az állatokat. Aki igazán szereti a természetet, az ilyenkor nem megy oda. Minderet Buzetzy Győző, a Gemenci Tájévelelmi Közvet vezetője mondja, kiegészítve azzal, hogy kellő szakértelem mellette esetén is csak körültekintően, a pécsi igazgatóság engedélyének birtokában lehet a szarvasbőgést fotózni.

Kisvízes időszakokban még mindig jól látszanak régebbi idők emberi beavatkozásainak nyomai a Rezeti mellékfolyóban. Sételennél megmaradt homokkal megtöltött erős mányag zsákokat mutat a mellékfolyó felső torkolatán közelében Felső Barnabás természetvédelmi ör (pedig ő maga már nagyon sokat kideredett az iszapból). Körülbelül negyed évszázaddal ezelőtt kerültek ezek a zsákok a vízbe illetve az iszapba, amikor a vízfolyás még kőtakarékos megoldásként alkalmazta a homokszűrés megoldást egyes vízépítési munkálatainál.

Azért jó hírt is mondott a természetvédelmi ör. Nemrég vídvárát tartott a Janika-tó közelében, tehát érvedetesen

szaporodik ez az őshonos állatfaj a tájvédelmi körzet területén. A Kádár-sziget környéki vídrucsaládokról Buzetzy Győző adott hírt a Petőfi Népe ez év július 2-i számában.

Érdekes moszatok is megfigyelhetők ilyenkor a nyár végi - kora őszi kisvízes időszakban a mellékfolyók nedves partján, vagy a mátr vízmentes, de még nedves mederfenékén. Ilyen nyirkos helyeken találhatók még az 1-2 mm-es átmérőjű, gömbösfüggő moszatok. Az egyesítő, de sok sejtmagvú sárgászöld moszat fejes része a talaj felett látható. A talajhoz szüntelen és elágazó rögizető rész erősödi. Néha nagy felületeket szőnyegként borít, és ha rálépünk, ropogó hangot hallunk. Kiszáradva narancssárga színűvé válik. (Sugovica, Szeremleli mellékfolyó, Vén-Duna).

A kiszáradó mellékfolyók mederfenekén látható rögzítő nagyobb vörös foltok is tulajdonképpen algabevonatok: az Euglena sanguinea (magyar neve nincs) elnevezésű ostorosmoszat tömeges elszaporodása okozza. Erről az algról a szeremleli mellékfolyóban megfigyelt vörös színű vízvirágzás kapcsán Káldi Ervin né szolgált be részletesen a Bajai Honpolgár 1993. júliusi számában.

Schmidt Antal

GONDOLATOK

a város szemétszállítási és ártalmatlanítási rendszerének kialakításához és a szolgáltatás tényleges volumenéhez igazodó díjrendszer kidolgozásához

A város szemétszállítási és ártalmatlanítási rendszerére javaslat:

1.) Lakossági szemétszállítás

Az optimális szemétszállítási gyakorlat és a megfelelő edényméret és típus kiválasztása a szállítónak és a lakosoknak egyaránt gazdasági érdeke. A heti egyszeri szállítási gyakoriság, mint minimális értéket javasolom meghatározni. Törekedni kell az edényzet fejlesztése során a fenti ürítési gyakoriság fenntarthatóságát biztosító edénytípus választék megteremtésére.

Az edénytípusok kiválasztásánál már a szállítójármű fejlesztés irányának, a település adottságainak a figyelembe vételével kell eljárni.

Kiszértek a szelektív hulladékgyűjtés megvalósítására

Intézményekben kihelyezett papír-gyűjtő edényzet segítségével meg kell szervezni a gyűjtést. A papír elszállítást ingyenesen javaslom (a vegyes szemétként fizetni kell érte).

A lakosság esetében is kötegelni papírhulladékok — a szemetes edény mellé kihelyezve — elszállítása ingyenes.

A háztartási hulladék 10-20%-a papír, ez hasonló méretű szemétszállítási díj megtakarítását eredményezi az állampolgár számára. A papír platós kistheraautóval gyűjthető. Telephelyen osztályozva, bármilyen gazdaságosan értékesíthető a papírgyár felé. A közlekedés által a lerakóra kiszállított papírhulladékok lerakási díjat kell fizetni, a papírgyűjtő telephelyen ingyenesen leadható.

Hulladékhasznosító telep kialakítása

Itt kerülne átvételre a szelektíven gyűjtött hasznosítható hulladék. A kihelyezett konténerekben ingyen elhelyezhető a különböző hulladéktípusok.

Átvételre kerülne a háztartási veszélyes hulladékok (szárazelem, akkumulátor, festékek, higlós göngyöleg, olajszűrő, fűradcalaj stb.) A telepre kerülne a lomtalanítási akciók során beszállított nagy darabos hulladék, mely vízfogatás után hasznosításra illetve a nem hasznosítható része lerakásra kerülne.

Komposzt telep kialakítása, zöld hulladék gyűjtése

Családi házas övezetben ügyvezetett „zöld konténerek” kihelyezése, zöld termelési hulladékok fogadása.

HULLADÉKLERAKÓ ÜZEMELTETÉSE

Alapvető követelmény és cél a lerakó üzemeletésében a maximális helykihasználás. Ennek érdekében törekedni kell a nagy darabos és a hasznosítható hulladékok távoltartására a lerakótól. A területi adottságok figyelembe vételével a domborzati művelés biztosítja a maximális helykihasználást. A lerakó térszint alatt művelést a korábbi gyakorlatnak megfelelően az első vízszelő réteg (agyag-iszap réteg) megsértése nélkül kell megkezdni.

A domborzati műveléshez elengedhetetlenül szükséges a tömörítőgép (kompaktor) üzembe állítása. A lerakó üzemeletéséhez művelési tervet kell készíteni. A telep korszerű kialakításának megvalósításához járművek mérésére alkalmas mérleg-et kell beépíteni. Gondoskodni kell a megfelelő megvilágításról, szociális létesítményekről — az üzemelető személyzet részére — és megfelelő irodahelyiségekről a beszállított anyagok díjkifizetésének bizonyoltatásához.

AZ INTÉZMÉNYI ÉS IPARI TERMELESI HULLADÉKOK GYŪJTÉSE

Külön szerződés alapján rögzített feltételek szerint kell végezni. A termelési hulladékok hasznosíthatósága lényegesen kedvezőbb, ezért törekedni kell ennek megvalósítására a díjrendszer kialakításával.

REGIONÁLIS HULLADÉKGYŪJTÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Célszerűnek látszik a város környéki településeket felkeresni és felajánlati a Kft szolgáltatásait. Regionális rendszer kiépítése és fejlesztése központosítást támogat, és a térségi együttműködések előnyeit élvezi. Szilárd hulladék gyűjtése, kezelése

és lerakása szempontjából jól kezelhető, régióban lévő települések: Csávoly, Bácsbokod, Bácsborsod, Vaskút, Gara, Bátmonostor, Szeremle.

A SZOLGÁLTATÁS TÉNYLEGES VOLUMENÉHEZ IGAZODÓ DÍJRENDSZER KIALAKÍTÁSA

LAKOSSÁGI SZEMÉTSZÁLLÍTÁS

A jelenlegi rendszerben a lakásegységenkénti hulladékdíj 26 Ft/hó/lakásegység + 20 Ft/hó edényhasználati díj. Az ürítési gyakorisága heti két alkalom a kukák esetében. A lakótelepeken, illetve többszintes társasházaknál nagykonténeres megoldás van, az ürítés bejelentés alapján történik. A háztartási hulladékdíj szintje 26 Ft/hó/lakásegység és lakosonként 20 Ft/hó edényhasználati díj.

A szolgáltatás volumenéhez alkalmazkodó díjrendszer kialakításának feltétele, hogy a lakosság választhasson az edényzet fajtájának, darabszámának és az ürítési gyakoriságának kérdésében. Ezzel részt vehessen az általa fizetendő díj kialakításában és szemétszállítási szolgáltatással kapcsolatos igényei és anyagi lehetőségei függvényében a neki legjobban megfelelő megoldást választhassa. A választott megoldás szerződésben kerül rögzítésre, a szolgáltatás és a díjfizetés a szerződésben rögzített feltételek mellett történik.

A minimális ürítési gyakoriságot előre meg kell határozni, melynek ritkább elszállítása nem igényelhető.

A legkisebb ürítési gyakoriságot kukánál, kiskonténerenként 1 héten javaslom meghatározni. A nagykonténeres szállítással a bejelentésre történő szállítás látszik célszerűnek.

Az egyes edénytípusokhoz tartozó ürítési díjat az ártalommal arányosan javaslom meghatározni. Ezen belül kisebb korrekciókkal javaslom figyelembe venni a rendelkezésre álló edényzet adottságait, a kedvezőbb begyűjtési lehetőségeket kínáló megoldásokat. A díjakat úgy javaslom megállapítani, hogy a hagyományos edényzet (zuka) használata esetén a négy lakásegység lakosainak az ürítés alapján végezhető szemétszállítás legyen a kedvezőbb. A lakosság választhat, hogy lakásegység szinten vagy az új díjrendszer szerint kíván fizetni.

KÉPÜNK A BAJAI SZEMÉTTÉLEPEN KÉSZÜLT

A SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉSI KÍSÉRLETEK DÍRENDSZERI TÁMOGATÁSA

A szelektív hulladékgyűjtés megindításának egyik alapfeltétele, hogy a lakosságot érdekelté és tevékeny részesévé kell megnyerni a munkában. Az odafigyelést, fegyelmezett környezetbarát magatartást érdekeltései oldalról is támogatni kell.

- Az intézményekben és főleg az iskolákban végzett papírhulladék gyűjtést anyagilag az ingyenes elszállítás és értékesítés támogatni, elősegíteni kell.
- A lakossági szelektív papírgyűjtést támogatni kell azzal, hogy a szemétszállító edény mellé kihelyezett, kötegel papírhulladékot ingyen szállítsuk el. A háztartásokban keletkező vegyes hulladék 10-20%-a papír, így az állampolgár 10-20%-kal kevesebb díjat fizet, mint ha a papírt a vegyes hulladék közé dobja.
- A gazdálkodó szervezetek tevékenységére során keletkező papírhulladékot a hulladékhasznosító telepre ingyen lehet beszállítani, a szemétkerakó telepen fizetni kell érte lerakási díjat.
- A hulladékhasznosító telepre behozott háztartási veszélyes hulladék, szelektív

ven gyűjtött különböző hulladékfajta (műanyag, üveg, fém, stb.) ingyen elhelyezhetők.

Egy-egy terület lakossága igényelhet „zöld konténer” a kerti hulladékok és egyéb komposztálható háztartási hulladékok elhelyezésére. Az irtási díj mértékét a vegyes hulladék irtási díjának 60%-ában javasolom megállapítani.

HULLADÉKLERAKÓ HASZNÁLATI DÍJÁNAK MEGÁLLAPÍTÁSA

Nagyon fontos kérdés a beszállított mennyiség mérésének biztosítása. A lerakási díjat hulladékfajtaenként eltérően javasolom megállapítani. A lerakó üzemeltetése szempontjából kedvezőtenebb tulajdonságú hulladékfajtákra vagy szelektíven gyűjthető hulladékfajtákra (papír, fém, stb.) magasabb díjat javaslok megállapítani.

A hulladékot beszállító vállalkozókkal, gazdálkodó szervezetekkel külön szerződés kötését javasolom. A szerződéses, rendezett együttműködésre vállalkozó beszállítóknak kedvezmény biztosítható.

Kérem Honpolgár társaim véleményét, gondolatait, közös problémáink lehető legjobb megoldása érdekében.

Petryi József

ÚJABB HALÁSZBÁRKA A SUGOVICÁN?

Baja sugoviciai városképéhez órák óta hozzátartozik a halászbárka. A meglévő bárkát a város megvívásáért, és jelenleg a hajógyárban folyó a rekonstrukciója, hogy aztán a javítások után ismét megszokott helyére kerülhessen. De hogy addig se legyen bárka nélkül a Sugovica öble, Buzetzy Győző, a Gemenci Tájvédelmi körzet vezetője azt ajánlotta Éber András polgármesternek, hogy kezdeményezzen tárgyalásokat a mohácsi halászzal bárkájuk megvásárlásáról.

Minden jel arra mutat, hogy a bajaihoz teljesen hasonló, de jóval nagyobb mohácsi halászbárka is Bajára kerül, és az sem lesz baj, ha egyszer majd egy helyett két bárka is ringatózik majd a Sugovica öblében.

Schmidt Antal

Múlt, jelen, jövő

TÉZÓ NÉNI, A LAKODALMAS FŐZŐASSZONY

Nem oly rég futottam össze Téző nénivel a temetőben virággal a kezében. Jól elbeszélgetünk, emlékezünk. A száznál egynéhány Téző néni az autóbussz visszaindulásánál időpontja felől érdeklődött. Pár éve annak, hogy férje után leányát is eltemetve egyetlen unokájához költözött beteges vejével együtt Bajára.

„Nagyon jó a söröm, a dédunokám is szeretné — mondja Ő —, de a gyökerek Csávoilyon vannak, a rokonság még ná a temetőbe. Hídrizyk a falu és a környezet. Sose lészék én bajai. A múlt már emát volt néni!”

Pedig ez nem igaz. A múlt nem tűnt el Gyökér nélkül, múlt és hagyományok nélkül nem lehet élni. Az a fá, amelynek gyökerei nem kapaszkodhatnak az élető földre, hamarosan elpusztul. A múlt szerves része jelentéknék és napjaink életének. Meghatározója napjaink erkölcsenek és gazdaságának. Rése minden ember személyiségének. Iskolája, tanítója a jelennek, ezért nem szabad elfelejteni! De nézzük, hogy állunk a jelenell! Látjuk? — Inkább érezzük, mivel feladat-ként éljük meg, amit meg kell oldani. Mindennapi életünk állandóan döntésekre kényszerít és ezek a döntések nyitják meg az utat előttnék. De hová? — Nehéz felismerni! Érzem mondom, nem biztos, hogy látjuk a jelenell, mivel egy homályos múlt napjaink döntéseit befolyósítja. Pedig fontos, hogy lássuk és értsük a jelent, mivel a jövőnk függ tőle.

S a jövő? Azt látjuk-e? Nehéz kérdés. Dehát az ember tudatos lény, tudja, hogy mit akar. Ezért a válaszom: kell, hogy lássuk! Tudniuk kell, hogy hova akarunk eljutni! Ís ahogy egy ember, egy család tudja, úgy a nemzet, a társadalom is tudhatja, hogy hova akar eljutni. Életünkben nem hiányozhat a szeretet. Tolarenciák, győzelmet a gyűlölet felett! De ehhez az kell, hogy ismerjük a múltat, a jelent és lássuk a jövőt. „Az a nagy dolog, hogy tüleed és elvezged a munkád, léss, halj, amúj és érts; és írj, amikor van valamí, amit csak te tudsz.”

Hemingway ezen soraira gondolva jutott eszembe amit egykoron Téző néni egy rendhagyó honismereti szakköri foglalkozáson mondott el nekünk a csávolyi iskolában, mely az Ő életének egy része — nem is akármilyen része —. Ezt eddig mi tudtuk. Tudják meg most mások is, hogy ne felejtsdón el!

Régen a leggyakrabban emlegetett események közé tartoztak a lakodalmak. Oda csak azok mehetnek még ma is, akiket meghívna.

A házasság az egyén életének jelentős állomása. Szokásanyaga, jelképrendszere korán felkeltette a népet iránt érdeklődők figyelmét. Sok írást, tanulmányt olvashatunk a lakodalmakról. A csávolyi bunyevábók lakodalmi szokásairól magam is írtam. Egyik adatközlőm mondta: „A lakodalmat ne lehet fmi, de azt a vidám helyzetet nem lehet hozzávenni.” Dumas szent: „A házasság láncai annyira terhesek, hogy viselésükhez ketten kellene, — sőt olykor hárman is.” A házasság körésköre, s különösen a lakodalm színháti elemekben gazdag szokásai mindig is hálás témája volt a leíró néprajzi vizsgáldósnak. Egy nép érzelem- és gondolatvilágát, erkölcsét és hiedelmét igen sokrétűen és beszédesen fejezik ki azok a szokások, amelyek egész életét áthatják, bizonyos értelemben szabályozzák.

A házasságkötés és szokások a XX. század folyamán több elemében megváltozott. A lányvisháznál és legényvisháznál tartott — két színhelyű lakodalm az 1930-as években fokozatosan megszűnt. Divatba jött a kocsmánál — ki hol táncolt — a kultúrházban megrendezett lakodalm. Az egyházi szertartás „szésmise” még délelőtt volt a templomban. A kultúrház udvarán felállított bográcsookban főztek az ebédet és a vacsorát, amikor e kincset jelentő hagyományok összegyűjtését megkezdtem, rájöttem, hogy a régiék közül már igen kevés olyan nagyanyó- és nagypapókor ember él, aki még emlékszik a nyolcvan-száz évvel ezelőti lakodalmi szokásokra.

Egyik ilyen adatközlőm a faluban mindenki által ismert és köztiszteletben álló Téző néni, az egykori lakodalmi főzőasszony — főszakácsnő —, öz. Milánkovics Istvánné, született Ivanecz Teréz, aki a 95. év küszöbén áll. Az egykori részesarató felesége a napszakos munka mellett rendszeresen eljárt lakodalmakba főzni, már fiatal korában. A sors kényeszerfette erre, mert apja fiatalon halt meg, s négyen voltak testvérek. Édesanyja „tojászedő” volt a faluban, és lakodalmakban főzött. Tehát anyjától vette át ezt a mellékfoglalkozást adó szakmát, neki korábban is segédkezett. Igaz, anyja csak bunyevábóknak főzött.

Téző néni már nem villogatott. Ahová hívták, oda ment. Vidékre is eljárt, jöttek érte. Baja városában is főzött néhány alvegi és szentistváni lagziban.

Azt mondja a Téző néni, hogy a lakodalm rendes körülmények között farsang tájékára íli. Ősz, téli hónapokra esik. Ezt több szempont indokolja: van már megfelelő élelmiszerkészlet, liszt, bor, baromfi, hízott sertés, birka, borjú. Befejeződik a nagy mezőgazdasági munkák, az emberek jobban ráérnek.

A főzőasszony szerepe már a lakodalm előtt 2-3 nappal kezdődik az edények összeszedésével, amikor a meghívottak házaként hozzák a tyúkot, lisztet, tojást a lakodalmat rendező házba. A közeli rokonság és szomszédok segédkeznek e munkában. A férfiak levágják az állatokat, az asszonyok a baromfit tisztítják, tisztít készítenek, sütnék. Ez már maga egy kis lakodalm. A főzőasszony a dírgens, ő rendezkedik. A Téző néni mindig is kényves volt a munkájára. Jól ismerte a helyi szokásokat, jól tudott főzni és irányítani, segítőknek sem „ragadt a kezze”. Ő számolta ki a szükséges nyersanyag mennyiségét. Receptje szerint száz személyre szükséges: 30 kg kenyér, 35 kg hús (általában birkapaprikásból) vagy 13 db csirke, 1 kg paprika, 4 kg hagyma, 56, bors, cseresznyepaprika izlés szerint. Leveshez 25 tyúk, 6 kg sárgarépa és zöldség. Már-táshoz alapanyag igény szerint.

Peccenyéhez 35 kg hús. Káposzta savanyúsághoz — amit ő készített — 6 kg-hoz 2 liter ecet, 1 kg cukor. Borból 1 fűte 1 liter számló, 1 dl pálinkát. A kalácsot mindenki hozza magával, de valamennyit azért sütnék is.

A lakodalmi menti időben és nemzetiségbenként változó, mint a zenekar. (Turnbora és fűvés-rezeshanda.) Csávolyon úgy 50 évvel ezelőti 500-600 személyes német lakodalmaban a következő mennyiségű étel és ital fogyott el:

380 kg marhahús, 6 borjú, 8 hízó, 27 malac, 17 pulyka, 286 tyúk, 1600 db tojás, 86 torta, 150 kg cukor, 1 mázsa dió és mák, az ehhez szükséges liszt, tej, zsír, vagy, 20 liter pálinka, 12 hektó bor, 1200 üveg szódá, 7 hektó sör. A példákat sorolhatnánk, de ennyi is elég, hogy megkérdezzék: mibe kerül ez?

A bevételi oldalán a sok ajándék áll, és a mennyasszonytáncból befolyó összeg. (Németeknél nem volt mennyasszonytánc.) Az utóbbi években az ajándékozás functasztikus méretekkel öltött. Le se merem írni. A mennyasszonytáncból összegjén egy ártva való is, ha nem több. Régen, ha

TÖRTÉNELMI MINIATŰR

valaki el akarta kerülni a lakodalmat, „uszkocsizott” (vagysis megszöktette a lányt). Ma nem mindenki kíván lakodalmat tartani, azt mondják, a boldogság nem azon múlik. Egyébként a mai lakodalmakban már ritka az ebéd, a második világháború előtt viszonyt a lakodalom lényeges fejezete volt. Nálunk ez volt a jellemző.

A vacsora a délutáni lakodalmak fő ékeze, mely legalább annyi gondalú készült, mint az ebéd. Minden fontosabb főgás elé verses köszöntő is járt, ami csak nehezen szűrte túl a tányér és kanál csőrömpölését. A mai lakodalmi szokásokban egyre kevesebb régi hagyományt fedezhetünk fel, de azért még van. Nagy-mértékben alakultak át, mivel a csövölty magyarok, a „felvidéki” magyarok, bunyevóc-horvátok és németek szokásai mind a lakodalom, mind pedig egyéb vonatkozásban hasonultak egyénishöz, de néhány tradicionális mozzanat — még vegyes hazaság esetében is — napjaink lakodalmi szokásaiban is fellelhető még. Az egyházi és polgári esküvőt egyaránt fontosnak érzik és biztosítják ünneplés jellegét.

Téző néni segítéje — fiatalabbak voltak —, ahogy ő mondja, a Téző (Vidovity Albóné, született Mándity Teréz) és a Traudi (Wernw Józsefné, született Freidinger Gertraud) voltak. Bérük megegyezését szerint változott, mosogats is a ő dolguk volt.

Mindannyian a három nyelvet anyanyelvi szinten beszélték. Egyikük sem él már. Téző néni egy évben mintegy hász lakodalamban főzött ötven éven keresztül — ez ezer lagzi — 1985-ig, amikor is abbahagyta. Lábai már nem bírták a legúj-nappalait és a talponállást. Arra a legbülskébb, hogy sohasem égett oda és nem maradt nyersen semmi.

Téző néni ma már nem szülőfalujában, hanem Baja városában kel korán és még tess-vesz a ház körül, melyhez szerinte az ad erőt, hogy úgy él, ahogy anyjától tanulta. Böles mondását is talán értelmes lejegyezni, mert ezt is a hosszú élet titkának tartja, miszerint: „A házasság után idelegesen bajokat a kölcsönös áldozatvállalás, lemondás mégiscsak legyenek, gyermekeiket felnevelik, s közös kegyéren maradnak egészen az áso-kapa-nagyharang messyő-jéig. (Házinkban a válások száma ma is igen magas. Európában ebben előkelő második helyen vagyunk!)

Hirtel hallom, hogy csak az remélhet jövőt, ki múltját értékeli, becsüli.

Befejezésül — nem üres formaszógból — szabad legyen nekem ezúton Téző néni közelgő 95. születése napján az első között szívófiú köszönteni ezzel a cikk visszaemlékezésével. Kíváncsi, hogy érje meg még sok éven át e napot; hogy bír és gond nélkül egészségesben folyjanak élete érei. Isten éltesse sokáig!

dr. Mándity
Mihály

„Megdőlt a szabadság végső reménye. Halálra vérzik immár magyarország!” Így jellemezte Heinrich Heine 1849. októberében az 1848-49-es forradalom és szabadságharc bukását, amelyet idegen segítséggel törték le. Kínéletlen megtorlás, önkényuralmi igazgatás követte, mely személyes tragédiák sokaságát okozta.

Ismertes, hogy földünk, Mészáros Lázár egykori hadügyminiszter emigrációba kényszerült. Idegen földön halt meg. 1991-ben hozták haza hamvait az angliai Tilly faluban megtalált sírjából Bajára, végső nyughelyére.

Külföldre menekültek mások is, például Dél-Amerikába. Tudunk arról, hogy Vég Mátton és Lasztovics Teréz fia, Vég Sándor, aki 1823. július 26-án Baján született és honvédtisztként vett részt a szabadságharcban, városunkban kötött házasságot. A bajai belvárosi plébánia hivatal anyakönyvi bejegyzése bizonyítja, hogy a 29 éves Vég Sándor és a 17 éves Spinthoffer Flóra, Baja 1943 szám alatti lakosok 1853. január 9-én egybekeltek. Házasságkötésüknél tanúk voltak dr. Szakáll József és Szimurók István.

A fiatal pár már január kezdeti napjaiban útnak indult. Hajóra szálltak és egy 54 napig tartó tengeri utazás után kikötöttek Montevideóban. Abban a dél-amerikai államban, amely 1828-ban önállósá vált, majd 1830-as liberális alkotmánya lehetővé tette az emigráltak letelepedését. Nem tudni miért, csak 1853-ban kényszerült a származása helyéről Uruguay fővárosában letelepedni, amely akkor még a polgárháborúk örvényéről felig romokban hevert.

Szabó László: Magyar múlt Dél-Amerikában (1519-1900) című könyvéből tudjuk, hogy Vég Sándor Uruguayban egyszerű anyagi körülmények között élt. Kétkézi munkával tartotta el családját és zöldségre vergődve sajnos fiatalon hunyt el a választott hazájában. Felesége magas kort ért meg, a század elején halt meg.

Unokája így jellemezte: „Nagyanym én deák, csendes asszony volt, csak akkor mutatkoztam haragosnak, ha unokáit (mert mindannyian szőkék voltunk) németnek vélte valaki.”

Ugyancsak ebből a könyvből értesülünk arról, hogy a bajai Vég Sándor unokája, Carlos R. Vég Garzón igen jelentős közéleti személyiség volt Montevideóban, aki szűkös anyagi helyzetből emelkedett fel egy magasabb társadalmi és szellemi színvonalra. Több nyelven beszélt, könyvtárban megtalálható volt a magyarszég-

gal foglalkozó külföldi irodalom. A nemzetközileg is jól ismert mérnök, az Unión Paa-americana és Asociaciones de Ingenieros tiszteletbeli elnöke, egy ideig Uruguay ipar- és kereskedelemügyi minisztere volt, majd a Kereskedelmi Kamara elnöke. Magyarul nem beszélt, de magyar származású hangzottatta. Készszer is járt Magyarországon, mindkét alkalommal — 1931-ben és 1973-ban — Bajára is ellátogatott.

Fia, Alejandro Vég Villegas — aki a keresztségben dédapja nevét kapta — ugyancsak mérnök lett, és nemzetközileg elismert közgazdasági szaktekinély. Apja nyomdokába lépve a gazdasági- és pénzügyek minisztere volt az országnak.

Két magyar származású minisztere is volt Uruguaynak, akiknek őse Baján született.

Amikor a belvárosi plébánián Vég Sándor bajai házasságkötésének idejét kerestem (Szabó László könyvében azt tévesen 1853. január első napjában jelölté meg), Mészér Ferencnével, a plébánia készséges segítő munkatársával megtudtam, hogy egyik lezármazottja — Mario Javier Monteri Zamatta Mercedes — éppen ebben az évben írt levelet Bajára. Kérte a plébánia segítségét ahhoz, hogy köztársasági származása felkutatásában, mert azokról hiteles dokumentumok nem rendelkezik. A segítséget megkapta.

Emigrációba vonult őse, akit a kiegészítés után többször is hazahívtak, az ünnepeket nem fogadta el, idegenben halt meg. Most egyik lezármazottjában — aki keresi bajai felmenőit — éreldődik annak gondolata, hogy megszerzi a magyar állampolgárságot egy esetleges későbbi magyarországi letelepedése reményében. Vajon milyen érzelmek vezették el a kettőjüket ezekhez a gondolatokhoz...?

Bárdi
Tibor

KLOSSY IRÉN

VALAMIKOR...

...a hetvenes évek elején Gergelyné Irénke volt a városházán a népművelési előadó.

Megkért, hogy készítsék képeket a bajai festőkről, hátha egyszer majd egy könyv lesz belőle.

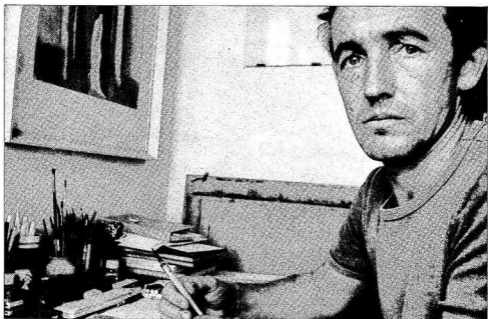
A világ sora nem affelé halad, hogy a húsz éves képekből valaha is könyv legyen, így ezennel a Honpolgár olvasóinak mutatom be a képeket.

Gyalavári József

VÉLKEI JÓZSEF

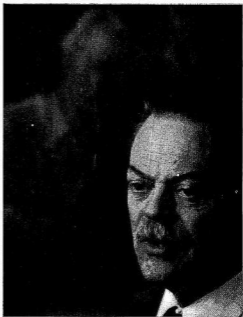

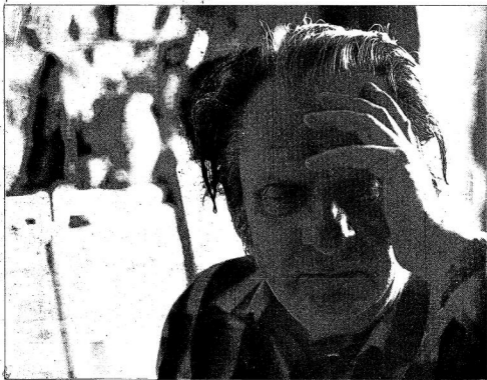
BÁLINT ATTILA

VELEKEI JÓZSEF

IFI. ÉBER SÁNDOR

NOEL Ó. GÁBOR

B.MIKLI FERENC

**Szemelvények
RICHTER ILONA
nápolyi
jegyzeteiből, melyek
feldolgozásával
és kiadásra
rendezésével
jelenleg foglalkozik**

Előszóként utószó

Itálába menét több mint 30 évvel ezelőt — kicsit szorongva, kicsit maglayosan, de egészséges emberi kíváncsisággal éltém és néztem.

Az évek múltak. Rétegződtek az ismeretek. Most úgy érzem, mindent kétszer éltém meg. Egyszer így, egyszer ellenkezőleg.

Mindkettő igaz. Mint a narancsfákon az érett, a zöld gyümölcsök. Édes és fanyar — egy ágon, egymás mellett.

Így adom tovább. Édeset és fanyart. Ahogy az élet éppen megérlelte.

**Móra Ferencről, a
ferde toronyról
és a növényekről**

Móra bácsi most keveset tartózkodhat a Kultúrpalotában. Legfeljebb haza-haza fut kicsit körülnézni az ösöket, mert Móra bácsi most Irátiát járja velem.

Ugyan itt az aszárkék ég alatt lehet Ferencikék is szólitani. Nem haragszik érte, mert a Daru utóit és az édesanyját juttatja eszébe. Este mindig együtt ülnek vascsorához. Olyankor Móra bácsi mesél. De másnap, ha közös elményünk akad, Ferencike nevet rátn huncutal az égből: na ugye megmondtam?

Nem lehet többet, mást, igazsabbat, kedvesebbet, derdésébbet, emberibben látni és mondani, mint Móra túta.

Hisz tudjuk ezt mi otthon is, de ez most mégis más. Új fze van, friss és csipős, mint a tenger sós víze. Ezt a könnyvet csak itt lehet érteni. Itt, ahol a macskák valóban sokan vannak, és a „topok” valóban kövérék, és a pálmák valóban paradicsomkertű gyerekek, és a növényhatározó valóban fontosabb, mint a lakcipő...

Bizony fontosabb. Én is a magyar Főrdő új osztályozásával foglalkozom. A mód ugyan kicsit különbözik minden eddigtől, de úgy érzem, Jávocka bácsi megértene és megbocsátának nekem.

Módszerem szerint az erdők - mezők virágai két nagy csoportra oszthatók: vannak hűségesek és vannak hűtlen növényeink.

BARTOS ENDRE

Hűségesek, akik egész időig elkísérnek. A hűtlenek otthon maradtak, és ezért nekik sem vehető a kék, arany vagy violaszín szemükre szemmi.

Vannak olyanok is, akik sokáig futottak a vonat után, de vagy az osztrák hegyek között, vagy a forró olasz ég alatt lassan elmaradtak. A leghűségesebb a vadperezselem és az ökörfarkkóró, mert ez még az ablakom alá is ideállt jó reggeltől és jó estét kívánni. Nem éppen dísznövény, és az óriási kék hortenziák úgy néznek rájuk, mint lelencokra. De mi tudjuk, hogy egyazon kéz vetette ágyunk, és nem irigyeljük a pompás ültözésüket.

A tengerpart római kövein lila lángú Ördögzemek várnak. És a hazai vadsgéfi, aminek itt rózsaszínre pirult az arcoskaja. És vannak új barátok, új fivérek. Puhák, pelyhesek, oit teremnek a Végtelenség partján. Ha az embernek Móra Ferenc az utóúrsa, akkor a Tyrreni-tenger mindig

ilyen pihésv fűvek körül fog előcsillogni az emlékezetében.

A fák közül sokan velem jöttek. Az akácról csak itt tudtam meg, hogy mennyire magyar. A lelkével, a jellemével. Élnézem milyen dús, milyen rugalmasan nyílózik az égbe, milyen könnyű, derűs itt az élete. És olyankor megköszönöm, hogy vállalja a mi homokunkat, a szonjuzást, a bőjti szeleket. Hogy illatot ad a tavaszainknak, mézet a kaputáinknak, és példát valamennyiünknek.

Az udvar háttérében nyírfák köszötenek este, reggelt. Mindha még ebben a rekenő melegben is Griznének valamit az őrszini hajnalok hívósságából.

A nagy csoda: az ermyéfenyők. De róluik még nem tudok beszélni. Mindig együtt látom trecento quattrocento festményekkel. Néha arany háttérre köpözlek mögégük, néha a Madonna szelid feje hajol a koronájuk elé...

Könyvem története

HOGYAN SZÜLETETT A HORTHY LEVENTÉI?

II. rész

Kiss György végülis nekifogott lendületesen, céltudatosan, szakszerűen. Villant a faragófesze éle, röpököbött a forgács. Az elkészült fejezetek a szerkesztőbőz, onnan pedig bozzám kerültek. 1975 második felében már javában folyt ez a hűz és ereszd meg „játék”. Az alábbi levél ill. tőredék ezt világítja meg.

Kedves Elvtársnál!

A példányon a kisebb javításokat elvégeztem. Megjegyzéseim a következők:

1.) Tübbiszori átolvasás után sem tudom, miért kell az ún. „Bevezető”. Ez semmit nem mond, csupán röviden és helyenként kimondottan hibásan összegrizi azt, amit a könyvben részletezünk, arról nem is beszélve, hogy az én szerzői előszavamban elmondottakkal is egybeesik némely megjegyzése, tehát ismétlés is. Álláspontom szerint a művet a műnek, és nem a narrátornak kell magyarázni, fordító esetben baj van! — a művel.

2.) A kiemeléseket kérem egységesen jelölni — amennyiben a kiadó és Kis kollégja ragaszkodik a két név alkalmazásához — így: „Kiemelés tőlünk” — semmi több!

3.) A Hadügyminisztérium és Hőnvédelmi Minisztérium egységességében már megállapodtunk, a példányban mégis egyenesen fordul elő. Amennyiben az én szövegben elfoglalt, és a Galántai, Morváné kiadványokra támaszkodó álláspontommal nem értenek egyet, alkalmaznának jobbat, megalkozottabbat, de a jelenlegibe nem szabad belemagyodnunk.

4.) A mozgalmi rész szétválgása célszerű, általában a jelenlegi változatot elfogadhatónak tartom, az általam írt új első fejezet kivételével. Az Ön által eszközölt változtatások közül egyetérték az alkoholkérdés és a mozgalom viszonyáról szóló íri vélemény kihagyásával, a felépítésben alkalmazott módosítással, de ragaszkodom a többi rész eredeti beillesztéséhez. A jelenlegi változat csökkentezte, helyenként kérdésessé tette az indítékok súlyát, bizonyos, a II. és a III. kötetre is kiható tényeket mellőz, nem érzékelteti a felső vezetés kénszerű hajlékosságának igazi ívét, kiktartja az óhajok és a valóság között mindvégig tétlenség szakadékot, s nem ad módot annak a bornírtágnak a leleplezésére, amellyel az agitáció folyt. Ilyen súlyos hibákat nem vállalhatok magamra, ezért nagyon kérem az általam megírt for-

mában — természetesen a két változatot megahagyásával — átdolgoztatni.

Várom a következő könyveket.

—

Útmutató a fotózásához:

1.) PTI Arch-ban a megadott jelzetek szerint. — A „Levente a leventéről a leventékről” c. kiadványt az OSZK-ban nem lehet megkapni, mert már a várbán van — ládákban! Kérem a PTI könyvtárába kirendeltetni!

2.) A K. 28-as az OL ún. kiskutatójában lesz kikészítve. (Mg. a jelzett már elavult, teljesen újrendezték az anyagot! Ezért fölösleges a jegyzetekkel vacakolni!)

3.) Az OL Filmtárának dobozai kikészítve. A nyilas anyagból a megjelölt számú filmcokkák, az EPL anyagból pedig az általunk megjelölt filmcokkák jönnek számszámba. Mindezt az OL legfelső emeletén lévő filmtárban adják oda.

4.) HIL-ban a kutatószobába vezetője, Németh elvtársnál adja a kiemelt iratokat. Földszint jobbra.

5.) A Levente és a Szereb Jövő c. lapok az OSZK Zárt anyagok Osztályán kikészítve, bejelölve, kiszállítás előtt telefon, mert sokszor nincsenek bent. (Tel.: 136-259) Vezető: Markovich Györgyi känd. Jőborunk — ezzel párhuzamosan — írni, hogy Önöknél megjelenő könyvből kell.

6.) Népszava, Lúdas Matyi, Hűség az OSZK Hírtár osztályán (főépület), valamint a listán nem szereplő, nagyszűrő választó felszerelt könyv a könyvolvasóban 53. sz. alatt letéve. Így kell kérni.

Mindez csütörtök reggelig kész!

Üdvözlétek!

Gergely

1976 tavaszán már — van-e szerző számára ennél nagyobb élvezet — a levonatókat javíthattam. És ekkor történt valami visszavonhatatlan. A javított levonatókat szignóval kellett jóváhagynom, így mehetett csak a nyomdába. Írtam is lelkesen, csak hogy a címszót, amin a szerző neve is áll nem kaptam kézhez, csak akkor, amikor a végző nyomdai munkálátok már folytak. Ezen a példányon látam, hogy két szerzőt tettek fel. Még ma is előt a keserűség, akkor pedig egyszerűen nem láttam a díjtól. Azonnali levelet írtam a Kiadó vezetőjének, korrekciót kérve.

Kossuth Könyvkiadó Igazgatósága
Budapest

Tiszelt Non Elvtárs!

A „Horthy leventéi” címet kapott kéziratom hasáblevonatát tegnap, május 11-én

kaptam kézhez. Érzek kapcsolatban kénytelen vagyok a következő észrevételeket tenni:

1.) A szerző nevének feltüntetése, azaz nevem mellett Kiss György nevének kiírása indokoltalan, félrevezető, kompromittáló. A szerkesztővel — Réz Miklósnéval — megállapodtunk, pontosabban én vele közöltem, hogy a könyv az én nevem alatt jöhet ki, Kiss György közreműködéséről a szerzői előszóban fogok megemlíkezni.

2.) Az általam írt előzőt kihagyták, tudom és beleegyezésem nélkül, holott ez nem csak Kiss György közreműködésének félreérthetetlen közlése miatt nélkülözhetetlen, de a munka keletkezés története, a szerzői szándék és a kötelező közlésnyilvánítás érdekében is ragaszkodnom kell hozzá.

3.) Mindebből következően a „füll” szöveget is arról beszélek, hogy Kiss György és én tesztünk kísérletet a téma marxista feloldozására, holott 1966 óta végeztem kutató és publikációs munkám nyomán a kutatóhelyek, tudományos intézetek, felsőoktatási és pártoktatási intézmények munkatársai, valamint a folyóiratolvasók köre tudja, hogy én végeztem el a leventetémény történetének feltárásával kapcsolatos munkát.

A Kiadó által választott és általam soha jóvá nem hagyható forma nem egyedül nekem okoz ellensúlyozhatatlan erkölcsi kárt, hanem a Kiadónak is.

Hangstlyozni kívánom, hogy Kiss György közreműködésének valóságos értékét nem beszámítok. Az én terjedelmű (kb. 800 oldalas) nyers kéziratom kívánt mértékű rövidítésében, bizonyos fokú szerkesztésében, s néhány — a végleges formában is hasznosítható — gondolatával, megfogalmazásával jelentős munkát végeztem, s ezt én az olvasóknak is tudomására kívánom hozni. Ám a könyv nem az ő könyve, annak semmilyen vonatkozásában.

Ezért kérem Non Elvtársat, hogy szerzői becsületem védelme érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni, és arról engem levélben értesíteni szíveskedjék.

Elvtársi üdvözlétek!

Gergely Ferenc
(Bp. 1976. május 12.)

A világs elutasító volt.

Gergely Ferenc elvtársnak
Budapest

Kedves Gergely Elvtárs!

Megvizsgáltam a hozzám intézett leveleiben felvetettek. Bassa elvtárs tájékoztatása szerint Gergely elvtárs látta és jóváhagyta a nyomdába küldött kéziratot.

Nem talánám célszerűnek, hogy a mű megjelenését utólagos változtatásokkal hátráltassuk.

Elvtársi üdvözléssel:

dr. Ném György
igazgató h.

Tiltakozásom híre persze eljutott Kisshez. Irodájában találkozunk, hogy megbeszéljük a történeteket. Ez volt eddigi életem egyik legkellemetlenebb „ítésváltása”. Részletei nem méltók megörökítésre. Illedelmes summázata: legyenek megőrizve. Így lett Kiss György szerzőtársam, azért került könyvem a bibliográfiákban két szerző megjelöléssel, ezért kell mind a mai napig magyarázkodnom ha kérülik: jó, jó, de ki az a Kiss György? Nem tartom kizártnak, hogy Kiss Györgynek hasonló kérdésekre kellett válaszolnia. De ez engem nem vizgaszt. Mire a könyv megjelent, mindenki mindenkre haragudott. Pedig az elkészült könyv, ezt is el kell ismerem. A Kiadó szempontjából profi

munka volt. Boltokbakerülésének pillanától sikerit aratott. A propaganda osztály vezetőjeje örömei fényes hangon kifelelta: érzeknek a hírek, jó a könyv fogadtatása. Készüljek, mert vidékmi fró-olvasó találkozásokon kell szerepelnem. Az iskolai elfoglaltság nem számít, elkértem. Ezekben a pillanatokban ismét felizzott bennem az öröm parazsa, büszke voltam. Napi és hetilapok emlékeztek meg a kötetrel s a rádió is ismertette. Iskolám két tanárja je házi fró-olvasó találkozót jelentett be.

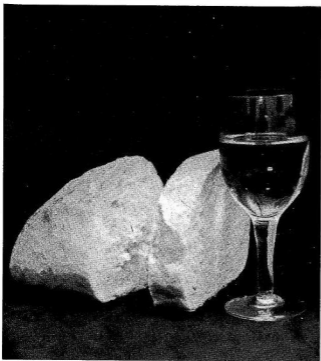
A boldogság pillanatai ezúttal is továbbtök, valami sötét erő — még sem tudom kinek, kiknek a képeben — szétrebbentette őket. A propagandisták többé nem jelentkeztek, az iskolai összejövetel kudarcba fullt, az ilyenkor szokásos alkotói koocintás elmaradt, még a tiszteletpléidnyokat is csak egy irodista lökte oda. Igazi elismerést családóm tagjaitól és Tilkovszky Lorándtól kaptam, aki a Századok (4) hasábjain ismertette a tőle megosztott alapsötéssel. És természetesen a régi barátok, ismerősök, szakmabeli tanítványaim sem felejtették a jó szóval. Sajnos nagyon sok helyre nem jutott el, nem is hallottak róla, a 15.000 példány néhány hét alatt elfogyott.

Mi az, ami nem az enyém belőle, mi az ami kimaradt? A hírverést szolgáló cím

nem az én leleményem, mint ahogy az előző sem. A térszanyagban csak átlajló, összekötő mondatok származnak Kissől. Kimaradt az ifjúság 19. századvégi életviszonyainak részletes bemutatásának zöme az igen gazdag jegyzetapparátus 90%-a, a Bély-per bemutatása, valamint az igen változatos és didaktikai szempontból igen képanyag dandárja. Anyag hiányában nem tudtam részletesen írni a fogságha hurcolt, vagy a világ minden tájára szét-szóródott levonték viszontagságairól, pusztulások mértékéről. A szakembereknek hasznos lett volna, ha rövidítések kisébek, hiszen olyan részterületek, mint pl. a pírtyégek alakulása az eredeti kézírásban gazdagon adatoltak, a könyvben viszont csak jelezni tudtam annak horderejét.

Közébe, hogy a kéziratok megjelenésüköt fogva önálló életet élnek. De más ezt általánosságban tudni, vallani, és egyezzen más saját publikáció esetében tapasztalni. Utóbbi esetben a remény, az illuzió és teljes bizonytalanság érzései vannak jelen, változtatják egymást. Könyv utrabocsátások sok mindent reméltem. Biztam benne, hogy sikerült emléket állítani egy megcsalottat és nagyrészt elpusztított, lélekben megkeserített generációnak, a talán ettől fogva a generációkutatásra nagyobb gondot fordít a hazai történettudomány. Szándékomban állt széles körben felhívni a figyelmet a gyermekekkel - fiatalokkal hivatászerűen foglalkozók nagy erkölcsi felelősségére, adott esetben felelőtlenségére.

Ennek a könyvnek az írása közben fogalmazódott meg bennem az az igény, amit azóta sem szűnök meg hangoztatni: a gyermekek és fiatalok életkörülményeinek, szocializációs folyamatainak, mozgalmainak és szervezetelnek történetét fel kellene tárni részletesen, hogy történelmünk folyamatába — végre — szervesen beilleszthető legyen. Különösen fontosnak tartottam és tartom ma is: oktatási - nevelési szempontból. Bizonyítani kívántam: gyakorló tanár számára sem lehetetlen az érdemi tudományos munka végzése, ami — adott esetben — a legtermékenyebb továbbképzési forma lehet, hiszen egy-egy könyv megírása — legalább én így érzem — felét az egyetlenemmel. Amit ott, jó esetben megérezünk az igazi tudományosságból, azt a mindennapi tanítás kényszere és a kutatási izgalomnak hatására mélyíthetjük el, ma már hivatalos pályafutásom végén bevallhatom, két-három téma feldolgozása után kezdtem érteni: sejték már valamit annak a közel száz évek a történelemből, ami érdeklődési körömbé esik. Nagyon megnyugtató érzés. Szemben azzal a bizalmatlansággal, ami a magukat marxistáknak nevező történészekkel és munkásokkal szemben megmutatkozott, diákok, olvasók körében egyaránt. Nem találtam ellenhatásként más

AMIT RITKÁN LÁTUNK — A FERENCÉS RENDHÁZ UDVARA

megoldást, mint egy jó értelemben vett, bár könnyen a képzetlenség elfodósára, félreértésekre és félremagyarázásokra is okot nyújtó dokumentarista technika alkalmazását. Állandón az bizonygattam: tessék, olvassátok a korabeli íratok, emlékezősek, tárgyak mondják azt, amit Ti — olvasók — nekem tulajdonítotok. Nagyon fáj tudomásulvenni, hogy a bizalmatlanság eloszlása lassan megy, s ki tudja sikerül-e valaha.

Hogy ezekből a szándékokból, törekvésekből, kísérletekből megérzett, megértett-e valaki valamit, és ha igen, hasznosította-e, nem tudom. Az általános és középiskolai tankönyvek nem, vagy alig árulnak el ebből valamit. A felsőoktatási intézményekben folyó oktatás során itt-ott valami. A hadsereg nevelő-oktató bázisain talán egy fokkal jobb a helyzet, bár vannak ellenkező tapasztalataim is. Az új összefoglaló történelmi művek épphogy megjelennek, s ami feltűnő, még az oly sokat és sűrűn publikáló Gosztonyi Péter sem tesz említést az intézményről, de Bélydy Alajosról sem. (5.) Ugyanakkor megirszelődött, hogy egy kandidátusi értekezés teljes egészében e téma izgalmas, szociológiai megközelítését adja feldolgozva anyagaim összességét (6), kettő pedig hasznosította ill. gazdagította egyenmény részletét (7). A köznevelődésben oly fontos szerepet ját-

szó kézikönyvek, a csekély kivételtől eltekintve — számomra megmagyarázhatatlannal — zavaros, félrevezető szócikkeket ajánlunk a jámbor olvasóknak (8). Nagyon fontos lenne a készülő akadémiai nagylexikonban, valamint az előbb-utóbb óhatatlanul átdolgozandó más kézikönyvekben a leventéről szóló tájékoztatás is korrekt lenne.

A leventéintézmény, dr. Szabó János írásain túl más dolgozatok is jelzik (9) ma is foglalkoztatja több tudományág képviselőjét (10), talán a visszaemlékezéseket is írják, gyűjtik, s nem kizárt, hogy a kiléte levéltárak anyagainak feldolgozása is hozzájárulhat, még ebben a században egy új, az előzőt sok tekintetben meghaladó szintézis megalkotásához. A Horthy-leventéi címmel megjelent könyvem keletkezés-történetének és utóéletének minden lényeges tanúságát hasznosítanunk kell; nekem is.

JEGYZET:

4.) Századok 1977/5. 1072. a. Ismertetve a könyvet ill. munkaközvetít pl. Népszabadság 1977. július 7. 7. p., Magyar Hírlap 1976. december 19. 10. a., Pedagógusok lapjai 1984. május 25. 7. a.

5.) Gosztonyi Péter: *A magyar homévidék a második világháborúban* Bécs 1986. Katalikus Somlie kiadása.

6.) Dr. Szabó János: *A leventéintézmény műve szellemi környezete, Kandidátusi értekezés*, 1988. A szerző nagy türelemmel próbálta áttekintésként rendezni a szerkesztés során összevagdalt, rendezetlen alapfájlait. További együltműködésünk sajnos nem bizonyult gyümölcsözőnek.

7.) Balogh Margit: *A KALOT története 1935-1946. kandidátusi értekezés*. Bp. 1990. Magyar György: *Esztendőm természetéről és sporttörténete a felszabadulástól a tanácsrendszer kialakulásáig 1945-öt 1950-ig*.

8.) Pl. Új Magyar Lexikon 4. kötet Esztendőm 1985. „Leventésorvos” című. Bányai Péter: *A 20. század története fiataloknak* Bp. 1991. Holnap Kiadó. 355. a. „Leventésorvos” fogalommagyarázat. — Szerecsére akabuk olyan kétértelműek is, amelyek tartalmilag megközelítik az általánosan igényelt és elvárható szöveget. Példaként említhetjük a Magyar Történelmi Fogalomgyűjtőművet, amelynek első kötetében (551-552. a.) olvasható a „leventéintézmény” című anyaga. (Eger, 1980.)

9.) Pl. A leventéintézmény szervezeti fejlődése 1921-1944. (Ifjúsági Somlie 1988/3.103. a.) Hétköznapiok és ábrák a leventéintézményben (U. a. 1989/3.65. a.)

10.) Bón Ervin: *A leventésorvos „bevonult” az iskolákba... Új Pedagógiai Somlie 1991/10. 71. a.*, Róna Béla: *A magyar leventék oktatása a hadifogságban* (Magyar Pedagógia 1990/3-4. 150. a.)

(TSCHAWAL)

TEMPLOMSZENTELÉS A CSÁVOLYI BÚCSÚN

Waiblingeni delegáció koszorúzása

Csávolly község lakosságának túlnyomó része római katolikus, vallásos, akik közül egyre több a templombjáró. Egy templom van — önálló plébániával 1748 óta — amely 1783-ban épült az 1740-ben épült templom helyén barokk stílusban. A templom bejáratá föltölt láthatjuk az alapító éresek, Patachich Ádám szűcs címerét. A színhagyomány szerint a csávollyi buncyvács származási püspök is adományozott a templomépítési költségeihez mint ahogy öv. Petrich Istváné — Katica, aki a templommal szemben lakott — a papdélben lévő 80 holdas tanyáját hagyományozta a templomépítésre.

1883-ban két oldalhajóval bővítették. Így lett a templom hossza 35,75 m, szélessége 20,75 m. A hajó magassága 7,75 m, tornya 30,50 m. A tornyban négy harang hangoztatja a fogyatkozó lakosságból a híveket. Sajnos a rajta lévő tornyórák több, mint fél évszázada nem mutatják az idő múlását.

A templom titulusa: Urunk színeváltó-zása (aug. 6.) vagyis a búcsú napja. III. Kallixtus pápa a nándorfelhárványi győzelem emlékére rendelte el parancsolt ünnepnek. A templom névadásában színhagyomány szerint szerepe volt Milassin Miklós csávollyi buncyvács származási ferences szerzetesnek, a későbbi székesfehérvári püspöknek. Néhagyomány szerint a szőlő és szilva ekkor kapja szűzét. Magát az eseményt a templomi főoltár-keg ábrázolja Kuczka Mihály festőművész alkotása, mely a Rómában látható Ráfael kép jól sikerült reprodukciója.

Erre a napra fejeződik be a — több éve folyó — templom teljes külső — ezáltal homlokzat — felújítása (most 3 millió körül). Így lett talán most a környék legzsebb temploma tornyának díjeli megvilágításával. Kis kitérővel emlitem meg, hogy sorjában ezt megelőzte az elmúlt évben az öreg szőlőkben lévő búcsújáróhely a Vodica-kapóknásának, majd ebben az évben a temetői ruvatálózó kápolna külső felújítása. E lap hasbjain olvashattak az új misédó oltár szenteléséről is. A templomfelújítás első szakaszában elvégezték a torny részleteinek, vakolását, meszelését, tetőszerkezet felújítását, tetőhéjazat cseréjét (lindás lemezzel) a plébánián is sor került. Vidékiek voltak a vállalkozók.

A csávollyai most is jó lojalpatriotaként — nemzetiségre való tekintet nélkül

— (magyarok, buncyvács-horvátok, németek) összefogásról, megbékélésről tettek tanúbizonyságot. A helybéli önkormányzat és hívek adománya mellé a Németországban élő egykori csávollyiak, Waiblingen városában működő egyesületük keretében több ezer márkát gyűjtöttek össze a munkálatok finanszírozására. Erre az alkalomra közülük egy busznyian látogattak el szülőföldjükre, akikkel egyébként folyamatos és rendszeres a falu kapcsolata.

Segített a templom megújulásában a megyei önkormányzat, a kalocsai éresek és a mostani igényes kivitelezést — BAUMIT rendszerrel — versenytárgyalás alapján a helyi önkormányzat településfenntartó részlege végezte a közhatalmi munkákat alkalmazásával. A templomdívart is lehetovoson, majd a körlet rendjét az egyházközségi képviselők szervezésével a hívek segítségével tették rendbe.

A felújítás tiszteletére a templom előtti ünnepségre — a Hímnusz elhangzása után — dr. Lipokatic Sándor, helyi polgármester nyitotta meg, aki egyúttal köszönetet mondott mindenkinek, aki részt vállalt a felújításból, és név szerint köszönt a meghívott, s megjelent protokoll vendégeket. Köztük dr. Tahajdi Csabát, a körzet s község országgyűlési képviselőjét, a Művészeti Hivatali Politikai Államtitkárt — aki elismeréssel szólt a jelenlévők szorgalmáról, mint választópolgárokról, utalt az itteni nemzetiégi megbékélés fontosságára. Őt követte az ünnepségen az összefogást méltató felszólalásával dr. Balogh László, a Megyei Közigyelés alelnöke, aki kiemelte a helyi polgármester szervező munkáját. A német vendégek képviselőiben Bayer Jakob szólt magyar nyelven.

Az esemény főnyerője Bfó László kalocsai püspök felszentelési aktsua volt a több száz fős vendégereg jelenlétében. Szép példabeszéddel újraszentelte a régi, de megújult rk. templomot, s a felszentelő ima után hívta a jelenlévőket be a templomba, ahol az ünnepi búcsú misét ezúttal ő tartotta. Az új plébános Cselik László szépközegzett több papjával együtt. A protokoll vendégek, a helyi képviselőtestület tagjai a templom első padjaiban foglaltak helyet. A szentmisén és az ünnepségen Geiger István, a szomszéd falu kántorának vezetésével harmonikázókat is működött közre. Ezen eseményhez kapcsolódott, hogy az ünnepség előtt kis kulturműsor keretében a német vendégek megkoszorúzták a tavaly avatott — s erre a rendezvényre tovább modernizált — II. világháború áldozatainak emlékművét, ahol anyanyelvén köszöntött Simon Straub

— a delegáció vezetője — magyar nyelven pedig Bayer Jakob emlékeztet.

A műrnyvtáblán feltüntetett áldozatok túlnyomó többsége német származású volt.

A német vendégek megtekintették a falumúzeumot is, mely ebben az esztendőben ünnepelte 30 éves jubileumát. Itt ajándékoszterre került sor. Straub Simon szűcs térképet adott át „Csávolly in der neuen Heimat” — Csávolly az új hazában —. Gustl Rukatukl német lapban megjelent cikkéből tudhatjuk, hogy a „kitélepfített” 1194 csávollyi német Németországban 148, Ausztriában 5, Angliában 2, Tengeren túl 20 településen szóródott szét. Van akiről nincs adat.

A cikkben említett 753 csávollyi német 16 településre menekült el — a kitelepfítés előtt — hazánk különböző településeire, akik közül csak kevesen tértek vissza valahol a kitelepfítés után a szülőfaluba.

Akikről tudtak, azok név és címnyegyzékét is áttették Mi az ajándékoszter az utókor számára megőrizték, kiállítjuk múzeumban. Viszonással e sorok írója fényképes albumot nyújtott át, mely a jó kapcsolatainkra emlékeztet a benne lévő fényképekre, valamint több szöve — három nyelvű — leperoldt a „Csávollyi Falumúzeumról” azok részére, akik nem jöhettek el a mostani ünnepségre.

A meghívott vendégeket az ünnepség után innepi díszbebe várta a helyi „Nádás-étteremben”. A helybéliek ki-ki a maga körönával, személyes vendégével pedig a családi innepi ebédre sietett.

A délutáni program kötetlen volt, leg többben meglátogatták a búcsú „sátorosokat”, akiktől valami „búcsúdíjat” vásároltak emlékére. Most emlitem meg, hogy a munka még nem állt le. Folyamatok a temetői rend kialakítása, a szűcs ablakok felújítása, s mint a templomnál amit egy budapesti restaurátor végzett el. A munkák helyi összefogása, irányítása és az adatszolgáltatón Mándity István, a Polgármesteri Hivatal dolgozója. Vagyis tovább építkeznek, szépítkeznek a falu.

A nap eseménye a hagyományos búcsú híjjal ért véget a Nádás Étterem vendég zenészeinek szórakoztatásával. Értésilesem szerint ropták a magyar csárdást és nosztalgizáló énekeltek a szép magyar nótákat a hazalátogató németek szívlágyujukban a jelenlévő buncyvácsok és magyarok társaságában. A községünkben élő — stétnelmi tragédiáján hasonló sorsú — különböző nyelvű és vallású népcsoportok ma békeséggel élnek egymással it a déli határ mentén.

Dr. Mándity Mihály

PILANATFELVÉTEL ERDÉLYBEN

JIMI HENDRIX EMLÉKLEMEZ

Úznenek a hatvanas évek: silányul a világ, és megint sok a nyakkendős jólféltésűség.

Úznenek a hatvanas évek: ellaposodott a pop- és rock-kultúra is. Itt az idő, hogy valaki megint úgy „Isteigazából” a hírók közé csapjon! Mint tette azt jó negyed évszázada Jimi Hendrix, a legendás híró gitáros.

De ő már nem tebei meg újra, 24 éve halott. Ha azonban valaki felvállalja művészetének szellemiségét, az ő viszonyulását a zenéhez és zenéléshez, akkor Hendrix muszikkja most, az évezred végfeléje is akkoráé durran, mint amekkora hatásúnak lennie kellene egy eddig soha nem hallott eredeti, új zenének. Ja kérem, nem kevesek állítása szerint ő már a 21. század zenéjét játszotta...

Tény viszont az is, hogy kitűnő dzsessz- és rockgitárosok sora jelentkezett az elmúlt 30 évben, de olyan eredeti tehetség, mint Jimi Hendrix volt, nem tűnt fel azóta sem. Pedig az ő igazi repülése a rock világában arasznyimál is rövidebb volt: mindössze három év állt rendelkezésére, hogy az életmű legfontosabb darabjai — köztük a rocktörténeti jelentőségű „Electric ladyland” (1968) — hangszalagra, illetve hanglemezeze kerüljenek.

Átmenteni — méltatlan! — hallgatás után egyre többen dolgozzák fel újabban Jimi Hendrix szerzeményeit, mintegy igazolva az előzőekben említett profécitát.

Négy kitűnő magyar rockzenész (Solti János dob, Tátrai Tibor gitár, Tóth János Rudolf ének, gitár, Zsoltos Tamás basszusgitár) is felvállalta a Hendrix-i örökséget, és 1994 május 20-21-én a paksi Új Hullám Szörözben, klubszerű koncerthangulatban rögzítette azt a 12 Hendrix szerzeményt, amely az emléklemez gerincét képezi. Az eredeti Hendrix számok mellett még további négy felvétel is szerepel az egyébként mindenféle utómunka vagy hozzákeverés nélkül, rekord gyorsasággal (2-3 hét) kiadott CD-n.

Ez utóbbi 4 szám közül kettőt (Wild thing és Changes) Jimi Hendrix is lemezeze vet, de a másik kettőtől (Tahacco Road és Mercedes Benz) mindez nem állítható teljes biztonssággal. De lehetséges, hiszen ő önálló albuma mellett több mint 100 kálólemez is az ő nevével került forgalomba, és ezeken nagyon sok minden megtalálható (Beatles és Cream-óta, Jim Morrison szájharmónikázása és obszón szövegelese, stb.) Még a legális hanglezkereskedelem is tudott még újat produkálni: éppen a közelmúltban „Jimi plays the blues” címmel adták ki azokat a felvételeket, amelyeket az ún. foto session-ok

alatt rögzítettek, ugyanis Jimiről a fényképfelvételek is úgy készülték, hogy ő közben állandóan gitározott...

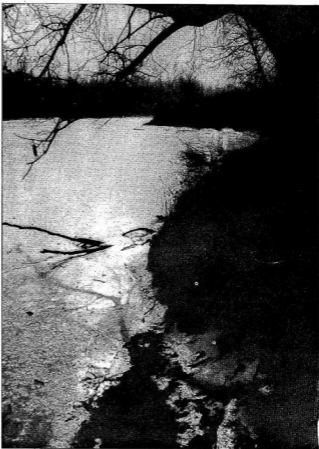
A Magyar Atom Blues Brothers nevű csapatot Tátrai Tibor, Jimi Hendrix iránti mélyregecs tisztelete hozta össze. A CD-n található felvételek mégsem Hendrix felvételeinek szolgái másolatái, de nem is ez volt az együttes célja, hanem inkább az, hogy Jimi Hendrix zenei hozzáállását, kooperjének hangulatát próbálják meg felidézni ebben a zeneleg állóvíves időszakkban.

Tátrai Tibor kitűnő gitározása, illetve szólói, Tóth János Rudolf felfedezéssszámba menő, belső átfűtöttségűl feszülő éneklése kiegészülve a jelenlegi legjobb magyar ritmus szekció (Solti János - Zsoltos

Tamás) kíséretével figyelemre méltó és maradandó értékű lemezfelvételt eredményezett.

Egy hónappal a felvételek készítése után újra fellépett a magyar Atom Blues Brothers Pakson a 2. Nemzetközi Blues & Rock, Gasztronómiai Fesztiválon. Mivel ők a kétnapos fesztivál első estjén léptek fel (és nem is utolsóként), joggal mondhatták volna a többi meghívott együttes zenészeinek azt, amit az 1967-es Monterey-i Fesztiválon Jimi Hendrix mondott az akkor már híres Who együttes tagjainak: „Fiúk, jobb ha előtünk járátok, mert ha utánam következtek, senki sem lesz már rátok kíváncsi...”

Schlund Antal

ROYAL TIPO NYOMDA

Telephely: 6500 Baja Dózsa Gy. út 30.

Tel.: 79/323-588

Szolgáltatásaink:

Nyomtatványok, brossúrák, plakátok, szórólapok,
különbéféle meghívók, névjegykártyák készítése.

Kedvező áron, rövid határidővel, széles választékkal
állunk megrendelőink szolgálatára.

Megrendelések felvétele és kiadása:
hétfőtől-péntekig 8⁰⁰-tól 16⁰⁰-ig

**KIADVÁNYSZERKESZTÉS
ÚJSÁGOK, KÖNYVEK SZEDÉSE,
REKLÁMTERVEK KÉSZÍTÉSE
SZÍNES PROSPEKTUSOK.**

(kis példányszámban is!)

*Baja,
Bezerédj u. 12.*

**Tel./fax:
79/322-258**

BAJAI HONPOLGÁR

**Független Város- és Környezetvédő
Lap**

Megjelenik minden hónap első napján

**Felélős szerkesztő:
GYULAVÁRI JÓZSEF**

**A szerkesztőbizottság elnöke:
Bánáti Tibor**

**A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Dániel József, Jász Anikó, Kulocsa Béla, Dr. Laki Ferenc, Dr. Solyomos Ede, Schmiadt Antal, Dr. Schwalm Pál**

**Kiadja a Bajai Honpolgár Alapítvány
Postacím:**

6500 Baja, Oltványi Imre u. 14.

**Nyomdai munkák:
Royal Tipo Hírányomda
6500 Baja, Dózsa Gy. út
Tel.: 79/323-588**

**LAPALAPÍTÓ:
ÚJVÁROSI AMK**